
BASIC PROBLEMS OF LEARNING BULGARIAN

Antoaneta Pavlova

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department of Languages and Specialized Training – Bulgarian Language Section, toni_vanova@abv.bg

Maria Krasteva

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department of Languages and Specialized Training – Bulgarian Language Section, mikristeva@abv.bg

Dobrinka Paskaleva

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Department of Languages and Specialized Training – Bulgarian Language Section, devetdesetidevet@abv.bg

Abstract: The present work considers basic problems of learning Bulgarian as a foreign language. The purpose is to describe and systematize the problems and find out ways to overcome them. A questionnaire was conducted in 10 groups at Medical University in Plovdiv. The quest is anonymous. Information on gender, age and nationality is required. The inquiry participated in total 131 students, 47% of whom are English, 21% - Greeks, 14% - Italians, 14% - Germans, 5% - Turks. Each group consists of 10 people and the maximum number of students per group is 14. Foreign students are not only from different nationalities, but also from different religions – Christians and Muslims. The learners speak at least two languages (native language and English). Sometimes the students speak 3 or more languages. The questions in the poll are reduced to 10 in number and they are translated into English. The polls are completed one month after the completion of the Bulgarian language course. For a typical problems can be defined the lack of motivation of students, the lack of time for preparation that is related to the school schedule, the large number of students in a group, the duration of practice(normally between 4-6 hours), the choice of appropriate textbook, the need of mobility. The overcome can be realized with using of new information, different methods, connecting to the modern academic education. Possible ways to overcome the difficulties are more communicative exercises, more practice and using visual materials. The results can be achieved with improving quality of work and converting information to knowledge. The European applicable is the aim of foreign language learning.

Keywords: foreign language, problem, language learning, resolve the problem

ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ ПРИ УСВОЯВАНЕТО НА ЧУЖД ЕЗИК

Антоанета Павлова

Медицински университет – Пловдив, България, Департамент за езиково и специализирано обучение – Секция „Български език” toni_vanova@abv.bg

Мария Кръстева

Медицински университет – Пловдив, България, Департамент за езиково и специализирано обучение – Секция „Български език”, mikristeva@abv.bg

Добринка Паскалева

Медицински университет – Пловдив, България, Департамент за езиково и специализирано обучение – Секция „Български език” devetdesetidevet@abv.bg

Резюме: Настоящата статия разглежда някои от най-важните проблеми при усвояването на чужд език. Целта е те да бъдат описани и систематизирани и да се потърсят пътища за тяхното преодоляване. Проведена е анкета в 10 групи от чуждестранни студенти (I и II курс), следващи медицина и дентална медицина на английски език и изучаващи българския език като чужд в Медицинския университет – Пловдив. Анкетата е анонимна. Изисква се информация само за пола, възрастта и националността на анкетиранияте. В проучването участват общо 131 студенти, от които 47% са англичани по националност, 21% – гърци, 14% – италианци, 13% – немци и 5% – турци. Всяка една от групите се състои минимум от 10 души, а максималният брой на студентите в група е 14. Чуждестранните студенти са не само от различни националности, но и религии (християни и мюсюлмани). Обучаваните говорят най-малко два езика (своя роден език и английски). Не са редки случаите, в които студентите говорят три езика, а понякога и повече от три. Въпросите в анкетата са сведени до 10 на брой и са преведени на английски език. Анкетите са

попълнени един месец преди завършване курса на обучение по български език. Като основни проблеми при усвояването на чужд език се открояват липсата на вътрешна мотивация у студентите, липсата на достатъчно време за подготовка и учене (което е обвързано със седмичното и дневно натоварване на обучаваните), големият брой студенти в група, продължителността на упражненията (обикновено 4, а понякога и повече учебни часа), учебниците (които често са само на български език), потребността от мобилност, недостатъчната езикова практика, недостатъчният брой упражнения за слушане и говорене и други. Използването на повече източници на информация, на различни методи и инструменти за работа, обвързването на съвременното академично езиково обучение с информационно-комуникативните технологии, повишаване качеството на преподаване и превръщането на информацията в знание са някои от възможните пътища за преодоляване на трудностите в процеса на езикоусвояване. Предложенията на самите чуждестранни студенти са за по-малки на брой езикови групи, за повече комуникативни упражнения, повече езикова практика в университета и извън него, повече визуални материали и разговори с носители на езика. По този начин, преодолявайки проблемите в чуждоезиковото обучение и доближавайки го в максимална степен до изискванията на ОЕЕР, обучението по български език като чужд ще бъде по-качествено и европейски приложимо.

Ключови думи: чужд език, езикоусвояване, проблем, решаване на проблема

УВОД

В началото на XXI век изследванията в областта на езикоусвояването, както и на изучаването и преподаването на езици, придобиват все по-голяма значимост и актуалност. Днес владеенето и използването на чужд език вече е необходимост. То е пътят за свободно общуване, пътят за самоусъвършенстване и развитие, за успешен бизнес и реализация, за обмен на идеи, за създаване на нови приятелства и контакти... В новия век „владееенето на езици е основен компонент на образователния стандарт” [1] и новото съдържание на езиковото обучение вече се фокусира върху усвояването на няколко чужди езика от висшистите, върху формирането на плуралингвистична компетентност [2], т.е. върху способността на индивида да използва компетентността си по роден език, знанията и уменията си по следващ език, за да учи и ползва трети език.

Несъмнено владеенето на чужд език, бил той известен или рядко срещан, представлява огромно богатство. Разбира се, никой не е способен веднага да заговори на чужд език. Езикоусвояването като уникален човешки феномен е процес, съпътстван с трудности от различно естество. Целта на настоящата статия е те да бъдат описани и систематизирани и да се потърсят пътища за тяхното преодоляване. Изследването ни включва анкета, проведена в 10 групи от чуждестранни студенти (I и II курс), следващи специалностите „Медицина” и „Дентална медицина” на английски език и изучаващи българския език като чужд в ДЕСО на МУ – Пловдив.

УСВОЯВАНЕТО НА ЧУЖД ЕЗИК

Процесите на преработка на информация и на усвояване на език и знания се управляват от универсалиите на учене и от личността на учещия [3]. Универсалиите за учене (когнитивните фактори) включват целия инвентар за езикова и информационна преработка, който е общ за всички хора и благодарение на който информацията се възприема, преработва, продуцира и съхранява. Когато става дума за личността на учещия, под внимание се вземат неговите личностни качества, разбираня, навици, цели и отношения (интерес за учене, любопитство, мотивация, очакване на успех, готовност за поемане на риск, емоции, настроения, темперамент, толерантност), както и предходни знания, памет, стилове на учене и преработка, традиции на учене, езикови заложи, възраст и пол.

В процеса на усвояване на чужд език учещият несъмнено стъпва и използва родния си език, търси сходства и различия. По-лесното и качествено усвояване на новите знания е пряко обвързано и обусловено от наличните и усвоени до момента знания и личността на учещия.

ПРОБЛЕМИ ПРИ УСВОЯВАНЕТО НА ЧУЖД ЕЗИК

Проблематиката, свързана с „овладяването на втори език” (Second Language Acquisition) или чужд език е сложна интердисциплинарна научна област, която се опитва да проследи процесите, които са в основата на ученето на всеки един език след първия (родния). Самото понятие *проблем* се възприема като затруднение. То обикновено говори за негативно състояние и има негативно съдържание, но може да има и своя позитивен аспект¹. След дълги дискусии и тълкуване на понятията „проблем” и „решаване на проблема“ психолози от AGS Института в Стокхолм, Швеция достигат до заключението, че *проблем* е

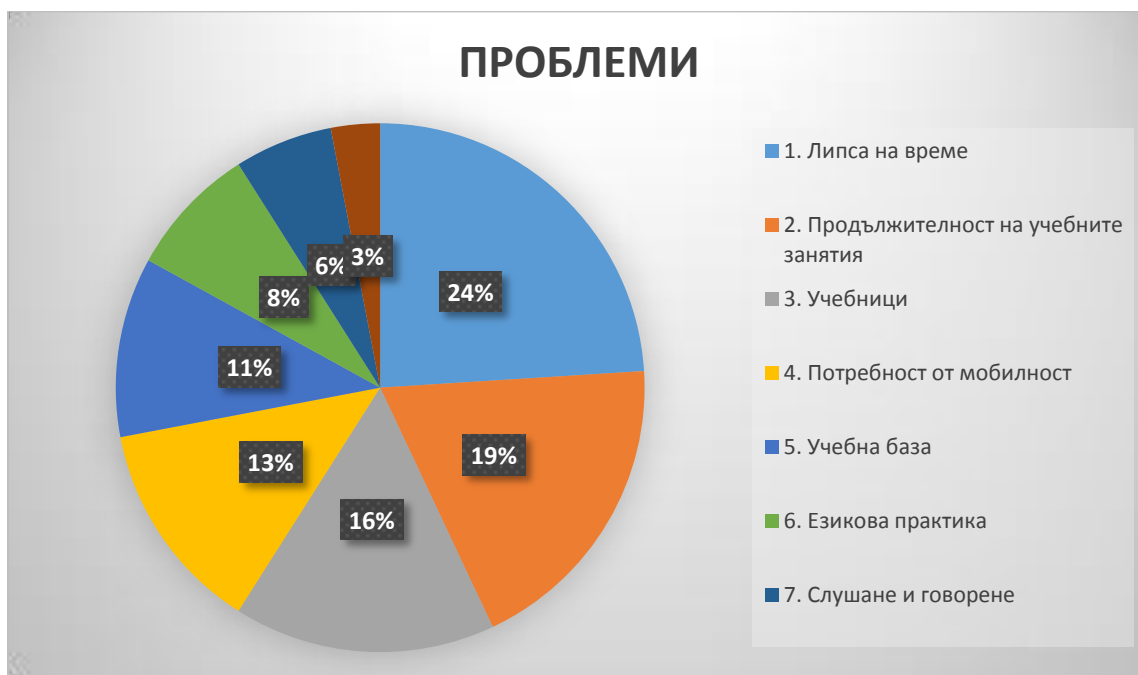
желанието на някого за промяна, която той не знае как да постигне. Решаването на проблема се оказва когнитивен процес, при който очакванията за неконтролируемо, нежелано бъдеще са тези, които трябва да се променят [4].

Безспорно всеки учещ притежава своя лична биография, сблъсква се с различен брой и род проблеми в процеса на обучение и ги решава (не решава) по свой начин. Някои учещи смятат, че не могат да учат езици, защото нямат заложби. Други учат езика, водени не от личен интерес, а просто защото „трябва”. Трети се притесняват от по-напредналата си възраст, която несъмнено би трябвало да им създаде не един, а множество проблеми. Четвърти не разполагат с нужното време и търпение... Списъкът е дълъг и многообразен и винаги може да бъде допълнен.

Обобщавайки резултатите от проведената анкета с чуждестранни студенти в ДЕСО на МУ – Пловдив, Секция по български език, като водещи проблеми в процеса на езикоусвояване се открояват следните:

¹ – За първи път екип от психолози (Миа Андерсон, Клас Гревелиус и Ернст Саламон) се сблъсква с този факт, когато група на обучаващи се при тях по време на упражнение дефинира понятието *проблем* като *„това, което ни кара да направим нещо”*. Оказва се, че „проблемът” е „двигателят, активиращ личността за промяна с надеждата да подобри живота си.”

1. Липса на достатъчно време за подготовка и учене (което е обвързано със седмичното и дневно натоварване на обучаваните);
2. Продължителността на учебните занятия (обикновено 4, а понякога и повече учебни часа);
3. Учебниците (които често са само на български език);
4. Потребността от мобилност;
5. Условията в учебната база;
6. Недостатъчната езикова практика;
7. Недостатъчният брой упражнения за слушане и говорене;
8. Други.

Изброените затруднения демотивират в по-голяма или по-малка степен обучаваните. А мотивацията, любопитството и интересът са движещите сили на всяко учене и тяхната липса или занижаване са сред фундаменталните проблеми при усвояването на чужд език. Колкото вътрешната мотивация е по-силна, толкова по-интензивно и трайно е ученето. Липсата на целева перспектива води като правило до относително ниско ниво на усвояване на езика и обратното – точното разбиране за приложимостта на усвояваното явление подкрепя усилията за бързо и ефективно овладяване.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ТРУДНОСТИТЕ В ПРОЦЕСА НА УСВОЯВАНЕ НА ЧУЖД ЕЗИК

Инструментите за повишаване на мотивацията за учене могат да бъдат най-разнообразни. Според В. Паничкова [5] интерактивността, тоест диалоговият характер на обучението, определя ефективността на процеса на обучение, развива комуникативните компетенции и повишава мотивацията на обучаващите се. И. А. Малинина и Н. Х. Фролова [6] приписват тази роля на речевата игра. „Осъзнаването от студентите, че те не само трябва да анализират проблемите, свързани с бъдещата им специалност, но и да обсъждат реалните събития, им позволява да повярват в собствените си възможности и оттук им дава и допълнителен стимул при изучаването на нов език”.

Каквито и да бъдат инструментите за повишаване на мотивацията за учене, първата крачка за успех при изучаването на чужд език остава ясното формулиране и осъзнаване на преимуществата, които дава овладяването на този език. След това по степен на значимост се нареждат мотивацията на учещите и непрекъснатото стимулиране на техния интерес и любопитство. Младите хора трябва да бъдат информирани. Най-мощният и неизчерпаем източник на информация в Новото време е интернет. „Немислимо е неговите ресурси да не бъдат интегрирани в учебния процес” [7]. Интернет (в сравнение с традиционните учебници и учебни помагала) носи цял набор от мнения, възгледи, критики... И не на последно място, по-голямата част от Интернет ресурсите са налични по всяко време.

Езикоусвояването е процес, който се нуждае от време, усилия и постоянство. Когато чаканите резултати не идват мигновено, невинаги неуспехите се дължат на липсата на способности. Готовността за учене обикновено е присъща на повечето хора, но това не означава, че тя не трябва да се подкрепя и развива. Всеки учещ се нуждае от позитивно мислене, от помощта на своите колеги и преподавател. Всяко действие в процеса на учене трябва да носи положителни емоции. Всяка допускана грешка трябва да бъде своевременно коригирана, за да не се вкоренява и прераства в проблем.

Отношението към процеса на учене нерядко създава сериозни затруднения при усвояването на нов език. Нашата професионална практика и опит неоспоримо доказват, че колкото по-позитивно е отношението към процеса на учене, толкова по-високи са и постиганите резултати.

Интензивността и регулярността в процеса на обучение и езикоусвояване, структурирането и дозата на подаване на новото също не трябва да бъдат подценявани. Приема се, че оптималният режим на занятия, който може да доведе до добри резултати при изучаването на нов език, е два часа дневно в срок от една година. Освен това редовността на занятията се оказва по-важна от тяхната интензивност. По-добре е всеки ден да се отделя по един час за учене, отколкото да се изгуби цял ден в учене, а следващото занимание да бъде след седмица или месец. И не на последно място – за преработка на постъпващата информация мозъкът се нуждае от внимание. В рамките на определено време могат да бъдат обработени само определен брой задачи. Прието е числото седем. При повече от седем задачи се удължава времето за преработка и се увеличават усилията. Затова за обучението се препоръчва една задача или друга дейност да не продължава повече от седем минути, тъй като след това вниманието на учещите силно спада.

Понякога проблеми в езикоусвояването са съпротивлението от страна на студентите и ограниченията, които би могъл да наложи преподавателят. При ученето на нов език винаги се усвоява нещо ново – думи, граматични правила, изключения от нормите... Учещите, които търсят значението на всяка непозната дума в речника, а не се опитват сами да разтълкуват значението ѝ според контекста, се чувстват най-стресирани и дезориентирани по време на час. Резултатът е, че те обикновено спират да учат уроците си заради чувството на неудовлетвореност, което изпитват. „Този начин на учене и мислене – твърдят психолозите – трудно се променя”, което не означава, че преподавателят трябва да заеме примиренческа позиция. Слушането на музика на целевия език, което може да помогне за разбирането на същността на езика, дори и да има непознати думи в текстовете, и други упражнения могат да бъдат от полза при решаването на този проблем.

Ограничение в процеса на езикоусвояване може да бъде използването само на един метод на обучение. Естествено е, че има учещи, които предпочитат само да слушат и да повтарят чуждия език. Други се нуждаят единствено от учебник по граматика и са убедени, че с него могат да разберат смисъла на езика. Всеки подход към заучаване е приемлив, но огромна грешка е ограничаването само до един метод в процеса на обучение. Съчетаването на различни методи и техники дава възможност да се упражняват различни умения. Според традиционните схващания задължително е да се упражняват четирите езикови умения: четене, писане, слушане и говорене. Развитието им придобива професионално ориентиран характер [8].

Съществуват изследвания [9], според които човек усвоява различно количество информация за едно и също време: при слушане – 10%, при гледане – 20%, при слушане и гледане – 40-50 %, при активно участие – 80-90 %. При изложение на преподавателя степента на активност на студентите е 5 %, при четене

на текст – 10%, при използване на аудио-визуални методи – 50 %, при практически работа – 75 %, при обучение на другите – 95 %. Тези изследвания за пореден път доказват, че „интерактивността, тоест диалоговият характер на обучението, определя ефективността на процеса на обучение и е фундаментален механизъм за придобиване на знания и развитие на познавателни умения”.

Несъмнено приложението на интерактивните методи в чуждоезиковото обучение осигурява по-пълноценно участие на всеки студент, поощрява иновативното мислене, дава възможност на преподавателя да бъде помощник, а не наставник на своите студенти. Именно с помощта на интерактивността може да се създава положителна емоционална атмосфера на занятията, да се подпомага формирането на приятелски отношения между студентите. Обучаваните стават по-независими и самоуверени, а това им помага да преодоляват проблемите на езиковата бариера и на страха от грешки. Най-общо казано, максималната полза от работата с интерактивните методи и техники е, че се повишава мотивацията за учене на студентите чрез възможност за творческа изява и сътрудничество с преподавателите. Интерактивността позволява работа в екип, намалява нервното напрежение у студентите, развива комуникативните им умения и им дава възможност да прилагат знанията си на практика. Това, разбира се, не означава, че интерактивните методи на обучение по чужд език са и могат да бъдат „панацея” за всички проблеми в процеса на работа и езикоусвояване. Студентите са с нееднаква академична подготовка и жизнен опит, стиловете им на учене и познание са различни, възможностите на паметта им често диаметрално се противопоставят... Затова решаващата роля при преодоляване на негативните страни, които могат да възникнат при интерактивното обучение, остава на преподавателя. Той е този, който трябва да съвместява и използва разумно традиционните и съвременните методи и техники на обучение, да опознава всеки един учещ, да го мотивира, да го учи как да учи...

В противовес на всички учени, които вярват, че хората се оформят от обкръжението си, Е. Бояджиева застъпва друго мнение [10]. Според нея последните генетични разкрития доказват по безспорен начин, че „фундаменталните аспекти на човешкия умствен и социален живот, и в частност езикът, са биологично предопределени”. „Езикът е част от човешката ДНК и се унаследява по генетичен път, а не се усвоява чрез научаване и упражнения. Всяко дете се ражда с унаследен механизъм за езикоусвояване (Language Acquisition Device – LAD). Хората са в състояние да усвоят по няколко езика”. Посочен е пример за човек, който владее 58 различни езика. Цитирани са и изследванията на учени от Университета в Лос Анджелис в областта на невролингвистиката, които показват, че хора с много ниско IQ могат безпроблемно да усвоят език. От друга страна, хора с високо IQ и отлични логически и математически възможности никога не усвояват езика като структура, а само отделни думи и фрази.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Всъщност всеки човек е индивидуалност, която по различен начин възприема и запомня новостите. Използването на повече източници на информация, на различни методи и инструменти за работа има за цел по-бързото и лесно езикоусвояване. Няма проблеми, които да не могат да бъдат преодоляни. Съществуват трудности, които се пренебрегват, подценяват, заобикалят... Предложенията ни са за по-малки на брой езикови групи, повече комуникативни упражнения, повече езикова практика в университета и извън него, повече визуални материали и разговори с носители на езика. Преодоляването на тези затруднения определено би повишило качеството на обучението, защото именно положителната емоционална атмосфера на занятията, положително и приятелски мотивираните студенти и преподаватели са опорната точка и пътят за ефективна комуникация и ефективно езикоусвояване. От друга страна, доброто познаване на изследванията в областта на езикоусвояването, на индивидуалните особености на обучаваните и на универсалиите на учене осигурява на преподавателите по съвременни езици необходимите основи, върху които те биха могли да работят по-самостоятелно, по-компетентно, по-енергично и по-смело за повишаване на ефективността на езиковото обучение и превръщането на информацията в знание.

Литература

[1] Т. П. Кашкарова, Учить тому, чему можно научить

<https://publications.hse.ru/books/52818431>

[2] П. Стефанова, Езикоусвояване и чуждоезиково обучение, Нов Български университет, Департамент Чужди езици, 2011.

http://ebox.nbu.bg/forlen11/view_lesson.php?id=3

[3] П. Стефанова, Езикоусвояване и контекст на учене на чужд език, 2015.

eprints.nbu.bg/384/1/statia_Fremdsprachenerwerb.doc

- [4] Р. Бахчеванова, Невротренинг – метод на XXI век
adea-bg.com/услуги/общии-обучения/.../райна-атанасова-бахчеванова-гр-пловдив/
- [5] В. Паничкова, Интерактивни методи за преподаване на чужд език във висшите учебни заведения, Годишник на Минно-геоложкия университет „Свети Иван Рилски“, том 53, св. IV, Хуманитарни и стопански науки, 2010
- [6] И. А. Малинина, Н. Х. Фролова, К вопросу о повышении мотивации обучения, Н. Новгород
<https://publications.hse.ru/books/52818431>
- [7] А. В. Захарова, Роль Интернет-ресурсов в процессе обучения иностранным языкам
<https://publications.hse.ru/books/52818431>
- [8] Chapelle C.A. „Computer Applications in Second Language Acquisition.” Cambridge: Cambridge University Press, 2001
- [9] Ив. П. Иванов, Интерактивни методи за обучение
<file:///C:/Users/Foreign/Downloads/Interaktivni-metodi-za-obuchenie.pdf>
- [10] Е. Бояджиева, Лингвистиката като естествена наука, Югозападен университет „Н. Рилски“
https://www.academia.edu/2028630/Linguistics_as_a_Natural_Science_in_Bulgarian